

Маленький фельетон.

Военный клоуны.

Після того, як депутат Голден указав на неточну кодифікацію законів у „Своді“, газета „Росія“ доводила, що „Свод“ не має великої сили і що закон зостається законом, не зважаючи на те, як він заведений у „Своді“. Окрім „Свода“, є ще далеко крихітний і невідомий Повний Збірник Законів. (3 газет).

Що кріше і вірше на сім світі, коли вже й „Свод Законів“ похитнувся? І похитнули його не „ліві листки“, — на їх можна й не зважати, — а сама газета „Росія“! Що-ж тепер буде? На що надіятися, на що обіратитися?

Нещасний й Вичув увесь „Свод“, потрапив на його чимало грошей і багато часу, і все надіявся, що ось тепер не схитнуся, ось тепер знає, що законно, а за що каратимуть. А тепер виходить, що „Свод“ не має певної сили, що треба братися до Повного Збірника Законів! А той збірник має більше сотні томів, а я вже не молодий, і не можу усіх томів вивчити... І не стане в мене грошей їх усі купити.

Через помилки кодифікаторів маємо терпіти отакі лиха. Як нам жити без „Свода“? На що обіратитися? Во в нас ні в Парлягані, ні в Золотоноші, ні в Козельці я зроду не бачив ні одного тома повного збірника законів, а всі тільки „Свод“. Ми вірили, що свод міцний, як скеля, що небо й земля схилилися, а „Свод“ ніколи.

Недавно в суді я виграв справу, і вже й могорчій попов, аж тепер мій супротивник подає касацію, бо каже, суд судив по „Своду“, а не по повному збірникові законів, та й приложив до своєї касації зумер „Росія“ на доказ... І чим тепер кінатися справа — не знаю.

І я тепер нічого не знаю, — що законно, що — ні, і чи я законно живу, чи злочинно; чи мене начальство похвалить, чи покарає, — нічого не знаю. Усе змішалось, заклопоталося, і тільки вітраю слівця, дивлячись на свої XVI томів свода, що я за їх гроші платив і на-паятив учив їх...

Плакав, плакав, а тоді надумався; поїду у Полтаву, там здається, десть у архіві є томи Повного Збірника Законів. Хоч подивлюся на їх, — бо де вже мені їх купити або вивчити? У Полтаві знакомих чиновників, спасибі йому, показав мені томи Повного Збірника Законів.

Боже мій, що я там знайшов: Переяславські умови гетьмана Хмельницького з московським правительством! Умови про те, який лад має бути на Україні, ніщо і вершину! У голові потьмаралося, я зомлів... І знов таки не знаю, як мені жити? Що мігце, що непохитне на сім світі? Грицько К.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

Прїзд сербського короля. В вісторію, 16 марта, в Київ приїздить а

З нашого життя.

Фатальний вузол. — Переливання крові. — Небезпечка — Дефекти українства й центральні окуляри. — Ахіллово п'ята нашого руху. — Заняття без відповіді. — Кабинет і вулиця. — Брак системи й синтезу. — Зразок національного „перевоплощення“. — Перед судом власної совісті. — Верхи й низи, центр і периферія. — Ступінь назид і карикатура. — Педагогічна спроба з віком. — Соціалістичні наслідки одних заходів. — Іє п'єтиско рас. — Дві душі. — Осерсодю колючих контрастів. — Національна катастрофа.

Так розрубаю вузол, зав'язаний „трема націоналізмами“ в душі у автора споминів і разом у тих тисяч його сучасників, що виростали в такій самій атмосфері „странного состязанія“ між місцевим народнім життям та потребами вищої культури. Так здебільшого й до нашого часу діється. По один бік примитивна соціальна, по другий — високе з технічною поглядом „п'янію... По суті нема між ними суперки і не повинно бути й боротьби. — „п'янію мусить тільки допомагати соціалі, дяючи народнім формам новий зміст, вкладуючи в їх усі здобутки загально людської культури. Але в дійсності стривання двох взаємно-поміжних з ідеї культур раз-у-раз кінається „странним состязанієм“ в душі у людей, що стоять на межі тих культур; фатальний вузол фактивної суперечності згадується все дужче й дужче — так, що нарешті потрібно стає вводити ножа, щоб з ним сак чи так упоратись. Головошійний струмент перемагає й забиває слабшого, хоч би який з його був симпатичний голос, хоч би яку прихильність велику спершу він збудив був до себе. Для тих, що мусять остатися при соціалі, що не можуть її покинути, тобто для широких мас народу, факт це практич і гіркого жалю та невдоволення досади повний. Не тільки тим прикрай, що українське письменство втрапило в особи, скажемо, д. Короленка велику силу, яка могла б і при йому лишитись, — це прикрайний він тим, що не, як ми знаємо, не одиноким випадком, а типове, звичайне, можна сказати, звичайне. Цілі легіони української а роду інтелігенції були, і тепер ще стоять, у такому ж становищі: „странное состязаніє“ кинуть у вашому житті й досі, а фатальний вузол ростивається так само механічно, як і 40—50 років тому. Щільно підходить інтелігент-українець до українства, мисли

Москви сербський король Петро. Він пробуде в Києві сутки. Крім громадянського і воєнного начальства та городських депутатів короля буде вітати на вокзалі депутація од місцевої сербської колонії, в склад якої увійдуть і студенти-сербі. З королем приїдуть в Київ і міністри Микола Пашич, Милован Милованович і воєні. На київському вокзалі готуються до зустрічі, прикрашують дебаркадер і т. инш.

В українському клубі сьогодні одбудеться дитячий рамок; початок о 12 години ввечері. Ввечері улаштовано буде камерний концерт. Програма концерту така: 1) Квартет Шумава, виконають: д.д. Лясенко, Певке, Прохоров і Пятігорович; 2) Вокальний квартет: „Камо піду од лица твого“ — Лясенка, виконають: д-ки Стражеско і Г. Шило; д.д. Верховинець і К. Шило; 3) „Ave Maria“ з оп. „Сельська честь“ — Маскані, виконає д-ка Удовенко; 4) „Qui tollis“ — соло (баритон) і квартет — Гайда, виконають д-ки: Стражеско і Г. Шило; д.д. Виницький і Верховинець; 5) „Pie Jesus“ Бетховена, виконає д. Виницький; 6) Соната (с—mol) Бетховена, виконають д.д. Лясенко і Лисівський; 7) Кант (варіант) „Пречистая Діво“, виконає д-ка Стражеско. Початок о 8 1/2 години ввечері.

Смертні присуди. 12 марта в київському воєно-окружному суді розглядали справу селян Данила і Митрофана Даньків, котрих обвинувачували за убивство селянського старости в с. Виношні (в переясловському повіті, на Полтавщині) 1909 року 27 ноябрю. Суд, розглянувши справу, визнав обох підсудних винуватими і присудив їм до смертної кари, ухваливши, разом з тим, прохати, щоб кару цю їм було зменшено.

Сенаторська ревізія в Києві. Вчора приїхав в Київ секретар сенатора Дедюліна п. Кармін. З ним прибув член комісії військового суду київського воєно-окружного суду ген-майор Ігнатювич і інші члени. Сам сенатор Дедюлін приїде в кінець тижня. Ревізія почнеться цими днями. В першу чергу будуть ревізувати інтендантські установи київського воєного округа, склади, цеххаузи і инш. До сенатора Дедюліна прикомандировано полк. Хотянцева, що брав участь підчас ревізії Гарина. Завтра сподівається приїзду председателя Усть-Медведького окружного суду, якого призначено на помічника сенатору Дедюліну.

Трун. З наказу київського охрального відділу, 13 марта зроблено побітрус у Євгена Хоменка та Щербіна (Крешатки, 38).

П'ятий випуск цунру. Вчора в Київ надійшла телеграфна звістка, що міністерств фінансів дозволило пустити в заводів в продаж 2 1/2, мільйони запасного цукру. Це вже решта сьогорішнього запасу.

В університеті. Останніми днями в університеті настали деякі зміни. Од студентів завоу почали відірати білети, заворушилися помішники ректора і т. ин. 12 марта з самого ранку помітно було скрізь гуртки

студентів, що жваво обговорювали відомий випадок в Державній Думі, головним героєм якого був Пурішкевич. Після лекцій по аудиторіях було запропоновано студентам ухвалити резолюцію такого змісту: „Студенти київського університету, протестуючи проти поведінки думської більшости і президіума, що дозволив висловити брудні інсинуації про російське студентство, і вважаючи це за перші кроки в справі реалізації університетського статута в редакції міністра Шварца, висловлюють своє співчуття і подяку думській опозиції, що енергично підтримала шкільну молодь“. Академісти невеличкими гуртками заходили в аудиторії і свистом та криком заважали читати цю резолюцію, але не вважали на це її скрізь одногласно приймали. Врешті, вибрани академістами примусили ректора університету — проф. Цитовича звернути на них увагу. Він запропонував їм поводитися пристойніше і не доводити студентство до небажаних ексцесів, зазначивши те дивне зв'язище, що академісти, обстоючи „порядок“, сами поведінням своїм вчиняють бешкет. Академісти прийшли 12 марта до ун—ту з революверами і, коли про це повідомлено було ректора, він сказав, що університет не потребує того, щоб які-небудь гуртки студентства обороняли лад в його стінах, і зазначив, що озброєних студентів не повинно бути в університеті. 13 марта також неспокойно було в університеті і неспокойні цей викликали ті самі члени „академічного порядку“. У їхнього ватажка — Кирилова знову не обійшлося без неприємних сварок з деякими студентами. На місце таких сварок викликали проректора — проф. Морозова.

Дисертація. В понеділок, 15 марта, в київській духовній академії священник К. М. Агеев оборонив свою дисертацію: „Христіанство і його отношеніє кь земной жизни“. Офіційними опонентами мають бути: проф. В. І. Екземплярський і проф. В. В. Завитвич.

Про Ботаничний садок. Рада професорів київського університету ухвалила брати гроші за право бути літом в Ботаничному садку: по 50 коп. в сезон за квиток на 1 особу і по 1 карб. за родинний квиток.

Агент земської переселенської організації повідомив київську губернську земську управу, що для переселенців з Київщини призначено в теміровському 13 підрайоні 710 ділянок, а в 11 уральському підрайоні — 280 ділянок. Агент радить земству худяків вислати не раніше, як 1 мая, бо ве які річки перешкоджають весною ознайоменню а справою.

Снг. Вчора о 4 години ввечері в Києві пішов густиий снг, що трохи притрусив був землю.

З Київщини. Дрібний кредит. Київський губернський комітет в справах дрібного кредиту одмовився дбати про 20 селянських громадських позачкових кас, 2 го мирового участку, бо це на думку комітета, неможна вивжати установами дрібного кредиту. Ці каси

стають у великій пригоді селянам, видаючи дрібні позики підчас скрути. Пожежа. З с. Молотківцев, бердичівського повіту, нам пишуть, що там 27 февраля невідомо од чого сталася пожежа, яка до шесту знищила оселі, худобу і всю пашню у шістьох господарів. Школи пожежа нарбила приблизно на 3.700 карб. Становище погорільців завдало скрутне.

Новий директор. На директора коростенівської вчительської семінарії настановили інспектора народніх шкіл 1-го району полтавської губернії П. З. Богдановича.

Про нещастя в Черкасах. Цими днями скінчили розкопувати завалене землею місце 23 февраля під г. Черкасами. Витягли з-під землі звічене мертве тіло одього з зрощ робітників, засипаних землею. Вдома перших двох убитих робітників, як сповідає „К. М.“, дали стільки грошей, скільки б убитий міг заробити за 10 років. Одкопаный третій робітник був нежонатий; через це послали запитання в волость, яктам у його є рідня. Слідство установило, що земля завалилася через те, що там був вогкий шар землі. За одну мить завалилося землі 15 сажнів заввишки і 50—60—завширши.

Тиф у тюрмі. Тиф, що лютував торік в липовецькій тюрмі оце знов ще дужий відродився. В февралі місяці, як переказує „К. М.“, в Липовці зробили тифозний барак і поаносили туди слабих на тиф арештантів. Але помість не вшухає, а ще дужче розростається й мабуть перекинеться а тюрми на город. Заслаб на тиф тюремний фершал Піддубний та ще один надзиратель. Надзиратель те який слабій в себе в хаті і не хоче йти до баряку.

3 Поділля. Арештований староста. „Р. Сл.“ сповідає, що в Моголіві—Подільському посадили в тюрму, з важкою прокурора, колайгородського міщанського старосту, якого винують за пілу нязку усіаких службених моштенств.

На полі. З під Камаяця—Подільського до нашой газети пишуть, що там ще а 1-го марта почали сіяти овес та тільки дуже бояться, що як не буде дощу, то ярина залежить. Озимина виглядає дуже поживлюю. Земля суха, як пісок і селянські дороги вкриті вже пилом. Пасішники по виставляли вульки і кажуть, що на блжі зима була добра. У деяких не пропало ні одного пня.

3 Чернігівщини. Помість. Помість на Чернігівщині розростається. Найдужче слабують на тиф у конопотському повіті та на шаркратину в пролецькому повіті. Лікарської заможности обмаль.

Банк. В с. Чуровичах, новозбківського повіту, дозволено одкрити громадський банк. Основного капіталу новий банк має 10 000 карб.

3 Полтавщини. На могилі Котляревського. 7-го марта прибув до Полтави з Київщини гурт студентів лісового інституту, які були на практиці в київській губернії, та ще гурт учеників художницької школи вчолі а приват-доцентом Купле-

ватським. Усі вони ходили на могилу Івана Котляревського на городське кладовище. Студенти хотіли покласти на могилу вінка, та нема там такого місця, де б можна було збергти вінка, і подорожні мусили залишити цю думку.

Поміщики. Київська газ. „Огни“ оповідає про поміщика, що живе в с. Дідовцях, прилудьк. пов., А. Кисіля. Нудно було жити на світі панові Кисілеві і він замірився стати адміністратором. Заснував він при селянській народній школі захисток — „яслі“ для дітей влітку. Дітей тих хаявля, а якими поміщик не ладнав, він не приймар до захистку. Заставив одного разу в захисткові дітей свого ворога селянина, пан наскуб їх за вуха та й вигнав авідляти. За це другого дня земство закрило ті „яслі“.

3 Харківщини. Харківські студенти. 12-го марта харківські студенти університету визначили явочним порядком загально-студентську збірку а протестом проти накладів Пурішкевича. Через це в 3 години університет замкнули й оточили поліцією. Годня у п'ять, як переказує „К. М.“, на соборному майдані, під університетом зішлося більше 2000 студентів. Вони попросили, щоб поліціймейстер викликав до їх ректора, та ректор не хотів вийти. Тоді поліція заходила розганяти натовп. Студенти в шість години спокійно поросходились. Нічого незвичайного не сталося.

В технолозічному інституті також явочним порядком зішлося 250 студентів. Директор загадав їм розійтися, але сходка таки відбулася, хоч і тяглася всього на-воього хвилини десять. Ухвалили резолюцію а протестом проти нахабного Пурішкевичевого накладу. В резолюції дякують думській опозиції. В ветеринарному інституті сходка не відбулася, а були тільки куросві збірки, на яких постановили послати телеграму депутатам Державної Думи Гегечкорі, в якій висловлено догану президії думській, бо вона не спинила Пурішкевича, і подяку опозиції за оборону студентства.

3 Катеринославщини. Смертний присуд. „Р. Ут.“ переказує, що в Катеринославі засудили на смерть Телянива, який розсилав листи, лякаючи смертю, щоб давали йому грошей.

3 пропаганду. Воєнний суд засудив у Катеринославі на поселення заповного салдата Бобшюка за пропаганду серед салдатів.

Економічне життя України.

Сельсько-господарські товариства.

Недавно на сторінках нашой газети свещ. А. Гриневич висловив гадку, що а всі форми селянської кооперації сельсько-господарські товариства найбільше відповідають потребам наших селян. Можна сказати, що практика цілком потвержує цю гадку. Досить поглянути хоча б на подані нижче відомости про діяльність деяких с. г. т-в, щоб до певної міри пере-свідчитися у цьому.

Ось Тагамільське т-во, на Полтавщині. Не зважаючи на тяжкі умови й брак

дуванія соціального характеру. Але теж і тому правда, що вони не давали всієї відповіді на ті питання громадського характеру, що вже тоді почало ставити життя, і от тут була Ахіллова п'ята нашого національного руху. В діяльності визначніших українських діячів того часу ми маємо невміручі пам'ятники великої й користної праці — наукового студювання минулого й сучасного життя на Україні, але це була праця кабинетна, що вже а самої природи своєї не могла знайти широкого впливу, не могла захити всіх живих сил збудженого до свідомости організму. По-за межами кабинетної праці лишалися цілі смуги громадського життя, од неї вислизали цілі сфери питань, і то в тодішніх обставинах питань надійшлих, як от соціально та широко-моральна природа. Історію, етнографію, філологію — ось що могло дати українське покоління 60—70-х років стурбованій і жадущій інтелігентній душі тоді, коли вона вимагала показати — „як мені жити свято“. Значило, це не відповідь була на питання, або коли й відповідь, то не безпосередня, а тільки матеріал, з якого ще треба було ту відповідь виробити. І от інтелігент, що вимагав на своє запитання певної й рішучої відповіді зараз, на сьогодні, не задовольнявся ні історією, ні етнографією, які ще треба було переробити в відповідну ідеологічну систему, і йшов собі потрібного шукати в інше місце, де і знаходив. Знаходив у нігілістичному рухові, знаходив у смислово „отрицанні“ Вязьорва та Писарева, знаходив у „Історических письмах“ Лаврова, в блискучих формулах Млхайловського, в громадянській поезії Некрасова, в безбощадній сатурі Щедрина, в гуманитарних закликах російської народницької літератури, вярешті в героїчних учинках молодих пропагаторів, так званих тоді радикалів... Чи правдиво то була відповідь — цього я тут не торкатимусь, але досить того, що вона була й її вистарало тодішній адеціоналізованій молоді українській. Тоді як її клікало в кабінет до тихої і коліс може на здобутки багатой праці, вона йшла на увлицю на тяжку боротьбу та іспити зараз, бо це задовольняло і її потреби соціальної праці, й моральні почування правди. Вона кидала рідну соцілку і торнулася до чужого п'янію, рості-

ничних, але все ж таки досить великих дефектах; а з другого — в тих настроях і домаганнях, з якими підходили до українства інтелігентні сили, вже зачеплені денационалізацією. Шарше беручи, і ту і другу нязку причи можна авести до обставин російського життя, що давало підпору центротязному процесові та централізаторським амаганням і глушило — найчастіше просто по голові — центробіжний з його найпершим домаганням автономної рівности для всіх національностей та окремих країв, що мають свої власні потреби й інтереси. Через ці обставини в наше українство не адувало вибитися на імпульсуючу, визначну громадсько-політичну силу, ні адеціоналізоване громадянство не могло підійти до його а світлим оком, не затемненим централістичними окулярами. І от „странное состязаніє“, що на обидва боки нарбило величезного лиха, все ж найгірше охопилося на слабшій стороні, тобто на українстві.

На портреті Вуткевича в споминках д. Короленка вже можна було спостерегти деякі риси української фізичної 70-х років, — як раз оті риси, що зменшували його відпорну силу в боротьбі за іствановання. Закопичивши романтичними почуваннями до української старовини та етнографією, українство і звернуло мало не всю увагу свою, з одного боку, на відгукі та остачу старовини в житті, які помалу вже вимірали й переводились, а з другого — на позверхові ознаки українського народу, з яких більшість тоді й зробила була собі кумира. В історії та етнографії такий напрям полишив величезні сліди, викликавши цілий ряд праць, що високо поставили науку українознавства, але вся біда такого руху була в тому, що сама ця наука хворіла в деякій мірі на одбоічність, не сприяла всесторонньому студюванню народнього життя і через те не могла вносити свого корективу туди, де вже починалася боротьба за соціально-економічні ідеали. Історія, етнографія, філологія — оце були головні пункти, що притягали до себе інтерес тодішніх українолюбів. Безперечно, ці інтереси мали певну основу в потребах часу, бо треба ж було довести правду українського народу на самостійний розвиток; вони клали і міцну наукову підвалину під майбутні бу-

коштів, т-во впорядковує народні читання по сільському господарству, відкріло склад сільсько-господарського знаряддя, на сіння й лісу. Окрім того, т-во відкрило ремесну майстерню, кредитове товариство й товариство крамниці. Нарешті, оце недавно заходами т-ва в Таганлику відкрито народній дім з помешканнями для всіх підприємств т-ва, зо сценою й великою залю для вистав. Будинок коштує до 6 тис. карб.

Тарандинське т-во, також на Полтавщині, відкрилось тільки 20 мая 1909 р., а вже встигло впорядкувати показне поле на 2 дес., поділених на 4 ділянки, й прокатний пункт з рядковою сіялкою, пружиною бороною Осборна й плугом Гена. Сіялкою засіяно 9 дес. у 6 господарів, бороною заволочено стільки ж, а плуг працював 15 днів. Т-во має на думці одкрити для своїх членів товариську крамницю й позичкове т-во. Окрім того, т-во дає про поширення серед своїх членів нового промислу— шовківництва, для чого воно виписало 1 зол. шовкової греци.

Желатинське т-во, на Катеринославщині, відкрилось тільки 8 вересня 1909 р., вже встигло заклати пробне поле на 4 дес. у с. Жовтін і на подарований землі— в с. Боголюбівці. Т-во одкриває також склад с-г. машин, злучний, зерноочистний й прокатний пункти. Окрім того, т-во захожується коло впорядкування с-г. виставки й коло дослідження місцевих пісків, щоб довідатись, чи можна з них виробляти черепицю. Є думка відкрити й товариську крамницю.

Золочівське т-во, на Харківщині, провело виставку, організувало торгівлю на сінням, торгувало маслом, фарбою й даховою бляхою, овочевими садженцями, організувало показне поле, цілу низку лекцій, свято посадок дерев і т. н.

Навіть на підставі цих небагатьох даних можна сказати, що не одне кооперативне товариство іншого типу ніколи не спроможеться розвинути таку широку й різнорічну діяльність, яку розвинуло кожне з 4 описаних тут сільсько-господарських товариств.

З життя „Просвіти“

В життєвій „Просвіті“. Сьогодні, 14 марта, в 12 годинах два одбудуться збори артистичної комісії.

Лекція вівської „Просвіти“. Сьогодні відбудуться лекції: 1) В Демітійській чайній—лекція О. Г. Черняхівського: „З чого поведати й розвивати рослина та тварі“. Початок о 7 год. веч. 2) В Курнівській чайній лекція а астрономії—„Про місяць і інші планети“. Початок о 7 год. веч. Вхід для всіх безплатний. Показуватимуть малюнки чарівного ліхтаря.

В понеділок, 15 марта, чергові збори лекційної комісії т-ва „Просвіта“. Початок о 7½ год. веч.

В мануїлійській „Просвіті“ на 21 марта призначено чергові загальні збори т-ва. Крім докладів про діяльність т-ва буде обговорюватися справа про закінчення будинку „Просвіта“ й про здобування коштів на це.

глиб та на периферії не розійшлося. Цьому найбільше мабуть сприяла доба реакції, що вже тоді запаузувала й прибила на двіту перші зародки української публіцистики й взагалі письменства, примусивши його замкнутися в тісних рамках „літератури для домашнього обихода“. Коли б українська публіцистика мала була тоді змогу міцнішати й розвивати хоча б ту програму, яку начертано в „Ісповідні“, то напевне можна б сказати, що не довелось б тепер гірко нарікати на „кругове отпадення“, мовляв Драгоманов, од батьківської національності.

І от, коли в центрі українства почалися були зародки глибокої системи, рядовий українфіл на периферіях застосовує при старому своєму надбанні—читав і боготворив Шевченка—не того Шевченка, якого ми тепер знаємо, а обектизованого й препарованого ад usum delphini цензурою, кохався в старовині, захоплювався етнографією й в йому бачив альфу й омегу українського руху, що дає за популярні брошури для того, мовляв, „домашнього обихода“ не с'ягав. Що до ясності своїх громадсько-політичних завдань і взагалі національної програми, то покоління 60-х і дальших років на Україні не тільки не поступило наперед, а навіть назад подалося, коли його рівняти до покоління 40-х років, що лишило яскравий слід своєї політичної думки в програмі Кирило-Мефодієвського брацтва. Це завважив і визначив ще Драгоманов, кажучи, що „св. годами люди направлення Костомарова не тільки не розвинули політично-соціальної сторони своєї програми, во даже допустили ей значительно атрофироваться“ („Собрание политич. сочиненій“, т. II, стр. 746), — так атрофировались, що за тридцять років той самий Костомаров писав уже до Драгоманова, що „намь (україндям) нужна теперь не публіцистика, а популярная литература, которая возможна только при полном согласии св. властью, а не при какой бы то оппозиции“ (ib., 780). І це мовилося р. 1878-го, тільки два роки після Юзефовичаєвого закону, що наочно, адвалось б, повинен би був зробити всяку думку про можливість того „поногого согласія св. властью“ хоча б тільки для видавання й ширення популярної української літератури!... Тільки уявити се-

За кордоном.

Нова заява європейських учених.

В англійських газетах надруковано заяву кількох видатних професорів міжнародного й державного права з приводу російсько-фінляндського конфлікту. Заяву підписали професори: Фредерік Поллок з Оксфорда, Гергард Аншютц з Берліна, Ернест Ніс з Брюсселя, Леон Мішу з Гренобля, Джон Вестлек з Кембріджа, Л. Бар з Гетінгена, де-Ляпардель з Парижу й ван-дер-Флугт з Лейдена. Поіменовані учени з пропозиції голандських професорів зібрались у Лондоні й обміркували всі подробиці конфлікту, що трапилось між Росією й Фінляндією, починаючи з 1899 р. У своїй заяві професори, між іншим, кажуть: „Гадаємо, що наша думка матиме де-яку цікавість і для російського уряду“.

Думку свою професори висловили в семи пунктах. Вони приходять до остаточного висновку, що фінляндську конституцію неможна ні зміняти ні обмежити без згоди фінляндських законодавчих інституцій. „Коли ж,—сказано в VII пункті,—інтереси російської держави вимагають, щоб у всіх її кряях ланували однакової порядки, то фінляндський сейм або сам або вкупі з російським урядом повинен утворити особливий орган для перегляду конституції“.

До цієї заяви пристав і сер Едуард Фрей, перший делегат Англії на останній Гаагській конференції. Фрей прислав професорам, що підписали заяву, історично-обґрунтований доклад.

Велика залізнична забастовка.

Між дірєкцією західних залізниць у Спол. Штатах і залізничними службовцями виник конфлікт, наслідком чого явилась забастовка машинистів і кочегарів на 47 залізницях. Двадцять п'ять тисяч машинистів і кочегарів кинули роботу, всього ж через забастовку лишилось без роботи не менше 150 тисяч душ. Забастовка зовсім одрзала Чикаго од західного побережжя. Забастовщики, головним чином вимагають, щоб їм було побільшено плату на 12%; щоб представники службовців доглядали за тим, кого й як переводити на вищу посаду. Дірєкція західних залізниць звернулася до центрального уряду з проханням виступити посередником між нею й забастовщиками.

Справа Тарновецької.

Допитують свідків, що викликали з прохання Наумова.

Акімова говорить, що знала Наумова з того часу, як йому було років десять. Це був вродливий хлопчик і мав такий хист до всього, що всі дивувалися. Коли йому було дванадцять літ, то він писав дуже гарні вірші. Товариші його любили, та й було за що, бо він для них не жалів нічого. Але коли йому було п'ятнадцять літ, то вдача його дуже одмінялась. Причиною до цього була така подія: якось Наумова купався і так незручно впірнау, що вларився головою од пенчок. Товариші його врятували, але з того часу він став не той. Зробився сумний, часто хворів. Коли він учився в Катковському лицейі в Москві, то його товариші заміняли-

бі, як переломлялися ці погляди навіть кращих заступників українського руху там, на периферії, між Буткевичами й Авдієвими! Отже не диво, що їхній прозелітизм, їхні спроби пропаганди українства кінчались так плачевно. Вони просто не знали, з якого боку їм показати українство, щоб воно захопило людей на віки, і через те часто показували не українство, а поганенько зіплену карикатуру на його.

Своїм читанням, своїми й розмовами українфіл Авдієв, напр., затепив був суголосні струни в душі у автора „Історії могого сучасників“: хлопець рішуче почав був схилитися до українства,—правда, в примитивній формі національного романтизму, що потребував ще довгої роботи коло себе, щоб стати на якийсь міри. Але не забуваймо, що, як каже Д. Короленко, „та самая рука, которая открыла для меня зотъ прызваній мръ—еще шире распянула окно родственной русской литературы, въ которе хлынули потоками простые, ясные образы и мысли“ (стор. 389). З такого самого методу пропаганди користувався, напр., і Драгоманов і ніщо ширше від його не розсичаяв „окна родственной русской литературы“ перед неопитами українства. Це педагогічний спосіб, бо в умільних руках давав дуже гарні результати, і Драгоманов не раз практикував його, хоча б і в епохальних своїх результатах „Письмахъ въ редакцію Друга“, які становлять поворотний пункт в історії національного руху в Галичині. Але коли діяльність Драгоманова в результаті дала українству д. Франка,—то йдучи тим же шляхом і користуючись з того ж таки методу, Авдієв зовсім одбив од українства д. Короленка. Дарма тут говорити, що віби читання Шевченкових „Гайдамаків“, власне епізод з Гогінтиними дітьми, зробило на його такий відворотний вплив; затепивши делікатні питання з власного життя. Адже „Гайдамаків“ читав і Антонович, у якого теж була маги—католичка, але ми знаємо з якою радістю привав він образиве привіще „перевертень“, погордливо кинуте йому з шляхетського табору; знаємо, як він дивився й на історичні поеми Шевченка. Діло тут зовсім не в Шевченкові, а в типовому українфілі Авдієві. Драгоманов, коли розсичаяв перед

ся гіпнозізмом і звичайно приспали Наумова.

Його загипнотизували і наказували брати з собою білярдні кулі, купувати квітки і т. и. Він все це робив. Тоді ж трапилось, що він, перестрибуючи через білярд, упав і знову забив собі голову. Це одбилось і на його душевній складі.

Про те саме розповідає і другий свідок—інженер Шафалович. Він знав Наумова з третього класу гімназії. Товариші вважали його незвичайною людиною, але після випадку, в час купання, він значно відмінявся.

Дуже любив він полювання, хоч завжди боявся крові. З сімнадцяти літ він почав впадати за панночками. Шафалович заявив, що він навіть знає ту панночку, що Наумов у неї вперше закохався. Вона йому дуже мучила і,—днина річ,—тоді ще більш подобалася йому. В час купава на голову і не раб говорив про те, що думав наложити на себе руки. Він дуже любив випивати, але п'яницею назвати його не можна.

Шафалович говорить ще, що він чув од Нілуса, який був товаришем Наумова, що в лиці товариші вважали Наумова ненормальним. Він, наприклад, любив, щоб йому робили боляче: прохав, щоб йому розсичували голову зусієї сили, щоб гребінець дер по голові і т. и.

Що-ж до злочинства у Венечі, то свідок вважав, що це зроблено було під чийсь впливом. Наумов завжди був слабковільним, а всяка жінка могла робити з ним, що й забажеться. Для стверження своїх слів він розповідає про де-які романи з життя Наумова. На запитання пресидателя про полове життя Наумова, свідок відповідав, що точно не знає, але думає, що те життя було ненормальне.

Про Наумова ще розповідає д-ка Ахматова, та жінка пресидателя петербурзької судової палати—Ринкевич.

Ахматова говорить, що коли Тарновецька була в Орлі, то Наумов утратив всяку самостійність і робив усе, що домагалася од нього Тарновецька. Ринкевич розхвалює Наумова і говорить, що всі, хто його знав, здивувались, коли почули про вбивство, і певні, що зробив він це під чийсь впливом.

Виникає непорозуміння після посвідчення тюремного смотрителя Бондусі. Він заявляє, що Тарновецька хотіла підкупити його, щоб він допоміг їй втекти з тюрми. Вона начеб то переказувала йому через жінку, що дасть п'ятнадцять тисяч і ще обіцяла пенсію на все життя.

Тарновецька протестує проти цього посвідчення і заявляє, що вона ніколи не мала наміру втекти з тюрми.

Після допиту інших свідків виявилось, що тоді Тарновецька не вліла ще й розмовляти по італійському.

З нагоди великодних свят дальше засідання відложено на вівторок.

В петербурзьких газетах уміщено телеграму про те, що Тарновецька намірялася втекти позавчера після вечірнього засідання. Підкупивши тюремних вартових, вона хотіла втекти з тюрми Д-юлька. Цей намір було викрито і втекти їй не вдалось. Тепер за Тарновецькою дуже стежать, а біля її камери збільшено варту.

молодими галицькими студентами „окно родственной, русской литературы“, знав, чого хотів,— Авдієв не знав. Для Драгоманова українство було синтезом наукового світогляду і практичної моралі,—для Авдієва вони лежали в зовсім інших площинах і одо з одним нічим не зв'язані були. Для Драгоманова це був тільки педагогічний спосіб,—для Авдієва випадковий епізод. І через те й маємо цілком супротивні наслідки того самого методу в різних руках.

Je p'excuse pas, j'excuse... Не в суд і во осужденіє старим працюючим на українській ниві все це говорить ся; вони були такими, якими зробили їх обставини, і іншими бути не могли. Але, як з піснї слова не винкнеш, так іще менше годиться викидати слово з нашої історії й анюцкати очі на дефекти минулого, бо в де який міри вони осталися і нашими дефектами. На першому місці тут треба покласти брак системи, що звязувала б українство з усіма сторонами життя й не дозволяла українцеві розбивати свою душу на дві половини— українську і загально-людську чи загально-російську і відповідно до цього переполовнювати і свої сили. Українське новсь, та й досі ще носить дві душі в грудях: всі загально-людські емоції дотавав і дістає вія з російського джерела, в російському вбранні, і на долю української душі дуже мало зостається,—так мало, що на практику майже не впливала ця українська душа, реагуючи на самі тільки вражіння надто бідного українського життя. Ото ж найбільше лихо було в тому, що українськість і само дивилося на українське життя, як на провинціалізм, часткову одміну життя загально-російського; в українськості самому не було певности що до того шляху, яким воно йшло, і воно часто віддавало сили навіть своєї української душі на те, що українство тільки шкодило. Де вже тут було добувати з сопліки сміливі агуки, коли що до самої сопліки немає в душі певности!.. До цього ще треба додати, що навіть у центрі своєму наше українськість було, як мені вже доводилось в іншому місці агадувати (див. „З громадського життя на Україні“), рухом типично-аполітичним. Соціальна ж струна хоч і виразно була якийсь час забрєнла, але не знайшла підго-

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісті з газет).

Нощаслива пригода.

ЛІВАВА, 13. Під час артилерійської стрілки на воєнному параді „Водолей“ розірвалася гармата; одного вбито і двоє тяжко поранено.

Арешт Пурішкевича.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Втора почав відбувати свій арешт член Державної Думи Пурішкевич.

Погроза Пурішкевичу.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Пурішкевичу прислав хтось листа з погрозою вбитий його за промови проти студентів в Державній Думі. Пурішкевич покаржався градоначальникові Драчевському. Тепер дім Пурішкевича стереже великий наряд поліції.

Бювство священника.

ТИФЛІС, 13. В селі Праві, горійського повіту, шайка розбійників вбила священника Давидава.

Новий статут академії.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Розгляд проекту нового статуту духовних академії буде закінчено на найближчому засіданні синоду.

Смерть професора.

МОСКВА, 13. Втора помер професор громадянського права Нефедьев.

Багацьце землі.

ВОЗНЕСЕНСЬКА (КУВАНЬ), 13. Біля станції Псебайської викрито великі залежі антрациту, кам'яної соли, польового шпату, кальциту, асбесту, залізної та мідної руди і олова.

Суд над революціонерами.

САРАТІВ, 13. Тимчасовий воєнний суд, після п'ятиденного розгляду справи волзького областного комітету партії сод-революціонерів, а тринадцяти підсудних засудив: віткая ваторжника Мінора, буншого студента Дукельського, учителя Короткова і реаліста Паревського в категорію од чотирьох до восьми літ; бунших—члена саратовського городського управи Миллаєвського і реаліста Філімонова та селянина Мерзлова на заслання. Троєх виправдано; троє втекло.

Вибух.

ТИФЛІС, 13. Якийсь невідомий чоловік вприв в склад мануфактури братів Милових ящика. Ящик розірвало і вбило прикащика.

Навігація.

ЧЕРНІГІВ, 13. Втора одкривлась навігація по Десні.

Кривава подія.

ВЛАДИКАВКАЗ, 13. В нараєвській округі, біля Кескема, якісь злощичі вбили начальника участку Богуславського і поміщика старшини і ранили візника.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ, 13. Міністерство освіти виготовило широку програму побільшення середніх і нижчих шкіл. В цьому році єсть проект одкрити 13 нових гімназій, скілька реальних і ремесничих шкіл, два учительських інституту, шість учительських семінарій.

Метеоролог Грибодов пише, що весна вже встановилась.

На городській телефонній станції заслабло на дифтерит чотири телефоністки.

Міністерство морське виготовило програму будівлі воєнного флоту на 700 мільйонів карб.

ЛІВАВА, 13. Прибув американський пароход азійського товариства „Естовія“; на парохолі привезли 60 пасажирів в „Кореї“, що недавно загинула.

За кордоном.

КАТАНІЯ, 13. В шість годин вечора лава дійшла до околиці Галівані і підкотила до містечка Палаццо. Другий струмок тече до Никольві. Головий струмок кратера біля Альбавело завширшки в 200 метрів і тече по дорозі до Вельпасо. Весь час чути гул підземний.

ТОКІО, 13. Сьогодні поїхав в Лондон почесний голова англо-японської виставки, принц Фуміма старший. З Лондону він заїде до Петербургу.

ЦЕТІНЬСЬ, 13. Звістка про подорож князя Миколи в Петербург—неправдива. Князь в свій ювілейний рік не покине країни.

АФІНІ, 13. Драгуміс ввів в палату бюджет. Прабтки 142.166.000 драм; видатки—142.031.000.

15 марта буде опубліковано мавіфест короля про національне зібрання.

САЛОНІКІ, 13. 9 марта, в чотири години ранку, в де-яких місцевостях Македонії трусилася земля з сходу на захід. В Тіхвешській казі розвалилось скілька домів, в Ковопішті—770 домів.

Література, наука, умілість і техніка.

Село. Вийшло ч. 11 народньої газети „Село“. Зміст такий: За український університет. М. Грушевського.— За тиждень.—З українського життя.— З закордонної України.—Вісті із столиці, П. Смутка.—Осип-Юрій Федькович, М. Шаповала.—Побратим, Оліпа Федьковича.—Сине небо, сине поле, М. Чернявського.—З життя селянських товариств.—Цікаво для хліборобів, М. Г.—Ч.—Як обробляти рілля, А. Терниченка.—Дописи.

Пам'яті Т. Шевченка. В ч. 5 місячника „Мір“ надруковано вірш В. Уманова-Калюдовського „Велика тьма“ з написом „пам'яті Тараса Шевченка“.

Нова книжка. Т-во „Просвіта“ у Києві видало книжку М. Левицького—„Невідомі вороги та друзі наші“.

Театр і музика.

Українські вистави в Лук'янівському театрі. З 14 марта в Лук'янівському народньому театрі починаються українські вистави під орудою М. Старицького. Першим спектаклем піде „Не так складось, як ждалось“, драма Старицького. Роль Сепаніада виконає Д. Старицька. В гурток увій-

тись, коли за цим думам, міцням і—що наголовіше—певним себе голосом не чути стало української сопліки, що до того ж частенько була в невправних і не завжди тамующих руках? Чого нарікати, коли збуджені інтелектуальні й моральні сили потяглись до того джерела світла, яке лилось в вікно російського письменства та громадського руху і не знаходили якого у себе доми, на рідному ґрунті, крізь забиту й затуплену квартиру? Знов—je p'excuse pas, j'excuse... Типовий „сучасник“, що про його оповідає д. Короленко в своїх споминах, цілою юрмою пішов на чужій ґрунт: номінально арікаючи національних форм, коли вони приходили до його в українському вбранні, він зваходив їх же такі в великоросійському, так само національному письменстві, приставав до великоросійського громадського руху, виторював на українському ґрунті часто карикатурні його одміни і ганув,—гинув без потреби і користи навіть для загальної справи, ні слави ні пам'яті за собою не лишаючи. Правда, злунав неабаром голос Драгоманова, що поганій той соціаліст, який на Україні не пристав до українства,—але голос той здував спинити вже тільки недобитків тодішньої інтелігенції на Україні. Ціле покоління було вже для українства на-віки пропаще... Це справді ціла катастрофа в нашому національному житті, тим тяжча, що захопила як-раз усе свміще, енергичніше—дит і надію нації. При українстві лишається здебільшого одним лицем, старого вихованця люде,—все ж молоде, з свіжими силами, в невичерпаним запасом енергії, в новим методом думки—йшло до загально-російського табору. Воно б могло й тут лишитися і прикласти нові методи й змагання до рідного ґрунту та й його тим оживити, але, щоб це сталося, треба було доглядити те зерно правди, що сховане лежало під шкаралюшою позверхового українськості Буткевичів та Авдієвих. Не кажучи вже про те, що це могли зробити тільки люде виключної сили погляду, доглядити те зерно не давали це й ті традиції, які буйно вже розскоренились і міцно держались серед російського громадянства. Про це—на той раз. Сергій Єфремов.

шли крім д-ки Старицької: д-ка Дорошенко, д-ка Віндквич, д-ка Снігуренко, д-ка Жабко, д-ка Голушвіна, д-ка Николаєва; д. Барвінський, д. Коваленко, д. Кривусев, д. Николаєв, д. Палочий, д. Шевдрик, д. Щербина і інші. Вистави будуть йти весь великопостний сезон.

— Остання гастроль Фелі Літвін відбується в городській театрі в понеділок, 15 березня. Виставлено буде в останній раз у цим сезоні „Валькірію“ Вагнера з д-кою Літвін у партії Брюнгільди й д-кою Воронєць, Чалєвою, Оршкєвичем, Боссе й Тихоновим в інших партіях.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М. КАМІНА, чигиринського пов. (на Київщині). Товарища крамниці. Минуло ще тільки три місяці, як у нашому селі заснувалася товариська крамниця, але й за цей короткий час свого існування—вона встигла зацікавити наше селянство й привернути до себе його увагу. Через крамницю селяне стали ближче до торговельних справ і тепер аж об полі б'ються та дають сами себе, як почнуть міркувати та рахувати, скільки то тисяч карбованців, що року Вождю, через їхню темноту та байдужість—було переплачено всяким крамарям, що користуючись з їхньої темноти, густо обібли наші містечки та села.

Але ж не до смаку прийшлося нашим крамарям це селянське розомолоцвання, і почали вони вживати всіх засобів, щоб помстити товариській крамниці. Нічого з їхніх заходів не вийшло, але ж селяне страшенно обурилися проти крамарів, і на селянському сході вняли було навіть питання про те, щоб скласти приговора і закрити їхні крамниці.

Це так налякало крамарів, що вони вже сами дають у дорогу, бо до того ще торг у них помешав, а товариська крамниця все росте та росте.

Досить жваву діяльність виявляє і наше повязкове товариство. За пів року воно зробило обороту більш ніж на десять тисяч карбованців.

СЕЛО СЛЕДІ, моголівського повіту (на Поділлі). Ярмарок. Нарешті наші селяне діждалися ярмарку. Ждали вони, як вже відомо читачам „Ради“, цілих три роки. Відкриття ярмарку було дуже бучає. Скрізь було сила людей. Люде раділи так, наче якого великого свята діждалися. На відкриття приїхало досить сторонніх людей. Були євреї з усіма товарами. Ярмарок стає що тижня по понеділках. Ставав у нас ярмарок вже двічі. Заведення ярмарку уже обдилось на повиважаву ціну на всякий крам. Різниця ціни у наших крамарів і на ярмарку дуже значна. Так, парусина у наших крамарів коштує 23 коп. аршин, а на ярмарку 18 коп. Слови сушені у наших крамарів 18 коп. хуят, а на ярмарку—12 к. і т. и. Тепер крамарі дуже сумують, бо селяне мало що купують у них, а все ждуть, коли прийде понеділок, щоб там накупити всього, що треба. Це все гарно. Погано тільки те, що разом з заведенням ярмарку деякі селяне починають марити про відкриття пивних крамниць та трактирів. Це внесе велику розпусту в село. Деякі з більш поважних селян обурюються проти заведення пивних і умовляють людей заснувати краще кооперативне товариство.

Листування редакції.

Дорпат. Студентам українців. Найкраща мапа України це Величка; вона велика, але досить дорога (карб. до 10). Окрім неї є ще дешевше видання мапи України-Русі—обидві мапи висписати можна з книгарні науков. тов. у Львові. (Імя. Василенко). Одно оповідання вже видруковано, друге незабаром теж надрукуємо. Присилайте ще в такому роді, як перших двох.

Прягиченому. Дописи посилайте, будемо друкувати. Як що будете присилати дописи разів три на місяць, то за це одержуватимете газету даром.

Справочний одділ.

Календарні відомості. Неділя, 14 марта. Пр. Венедикта, св. Феогноста, митр. Київського. Сх. сон. 5 год. 50 хв., зах. сон. 6 год. 22 хв. Театр „Граматности“—Ранком—Дай серце волю, увечері—Паливода XVIII століття. Український Науб.—Дітячий ранок, увечері—Концерт. Т-во „Просвіта“—Збори артистичної комісії. Понеділок, 15 марта. Мч. Агалия, Олександра, Никандра. Сх. сон. 5 год. 47 хв., зах. сон. 6 год. 24 хв. Театр „Граматности“.—Наймишка.

Редактор Н. Павловський.

Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

Одкритки українські у Маркова, Київ, Хрещатик 41. 50—11

Забезпечене існування може добути кожн. хто має здібність продавати машини різнички, до шиття, до освітлювання і огрівання, і пришло свою точн. адресу і под заявити до: Czernowitz, postfach № 11 Oesterreich, Австрія, Чернівці, пошт. ад. № 11. 10—1309—11

На виїзд шук. лекц. Студ. Адр. м. Немирів, на Поділлі, Л. Венгреновському. 10—1458—5

Дача коло моря і г. Сочі

продается за 14,000 карб. ціаком упорядкована для життя. Спитати в конторі „Ради“ і прочитати описі. Комісіонерам—гонорар. 00-1354-18

Спеціальний склад виключно парео очиченних ПУХУ і ПІР'Я. ГОТОВИ ПОДУШКИ!

I. Ріхтер, Київ, Хрещатик 10. 10-1420 8

На увагу цукроварням!

Майстерня тепломірів (термометрів) шкляних і металевих. Також склад водомірних апаратів, шкелок, лабораторних приладів і воляких оптичних струментів.

Київ, Фундуківська № 5. В. УСЕНКО. Тел. № 1625.

ЦІНИ СПРАВЕДЛИВІ. 10—1417—8

Українські чумарні!

Пріймаєм також великі замовлення на цильне, воєнне і всіх відомств убрання. Для цього особлива снідка. При магазині маєм великий вибір англійських і російських матеріял до весняного сезону.

Перша Київська Руська Артіль МУЖ. КРАВЦІВ.

Київ, Хрещатик № 58. 6—1444—3

За 2 р. 85 коп.

висяло по пошти накі. платою без завдатка одріз в 4/4 арш. шерстяної матерія на повний мужський костюм шевіот „Лорд“. Не дивлячись на крайню дешевизну, шевіот „Лорд“ дуже міцний і практичний. Коліори: чорний, синій, т-синій, коричне і одинокий, витончений найміцнішими содіаними гратками або смужками. За пересилку придічується 55 к. При замовл. 3-х або більше одрізів зразу, пересилка на мій кошт. Як не вилобається крам, вертаю гроші. Замовлення присилати: г. Лодзь, М. Б. Торчинському. Почт. скр. № 25. 10-1426-9

Advertisement for a health product for men. Title: МУЖЧИНАМЪ Я ПОШЛАЮ ДРАГОЦІННИЙ РЕЦЕПТЪ ДАРОМЪ. Includes an illustration of a man pointing upwards and text describing the benefits of the recipe.

ЗАПАШНІ КОРЖИКИ для міцних напиктів та лимонадів ГЛІШКІ і ВІДНЕР. Фабрика: С.-Петербург, Стремляная ул., 22. Продається у всіх авторських магазинах у Петербурзі та провінції. ЦІНИ: горічаних і лікерних—по 15 к., лимонадних—по 10 к. При купівлі просить придивлятися до фірми. 12—1365—3

МАШИНЫ ДЛЯ использованія песка выработ. цементныя черепицы, кирпичи, пустотелыя камни, дренажныя трубы, цементныя плиты, формы для кормовыхъ корытъ и т. д. КАМНЕДРОБИЛКИ МЪШАЛКИ. Машини для мойки и сортировки песка ЦЕМЕНТНЫЯ КРАСКИ. Самыя большой машиностроительный заводъ второй отрасли. Д-ръ Гаспари и К°. Маркранштедт, близъ Лейпцига (Германия). Корреспонденция на русскомъ языкѣ. Каталогъ № 351 на рус. яз. бепал. 13-1344-357-3

НОВИНА в фотографіі.

Шляхом досвіду на протязі 15-ти літ власної практики в фотографуванні я пересвідчився, що можна замість пластинок вживати для фотографування кожний бромокрієвий папір і мати одразу позитив заміць негативів. Од мати затрати меншає на 50%, і швидше виробляється карточка—на протязі кільк. публа 10 хвилин. Повне націнаєнє присилає за 1 р. 50 к. з пересил. Адр.: Харькв, Коачигевський пер. № 18, А. Введенському. 10—1428—7

Два костюми за 5 карб. 35 коп.

Висяло по пошти виложено платою, без завдатку, шерстяної матерія на два костюми. 1) На цілий чоловічий костюм 4/4 арш шевіот „Лорд“. 2) на жіноче убрання 8 арш. матерія „Лисав“. Не вважаючи на дешевизну, матерія дуже добра і практична.

Обидва костюми, або карчасті, або і смужках. Коліори: чорний, сирій, коричневий і одинокий. За пересилку прираховується 55 к. Коли замовляється 3 пари одрізів разом, се-то 3 чоловічих і 3 жіночих, то пересилка на мій кошт. Як що матерія не сподобався, повертаю гроші. Замовлення адресувати: г. Лодзь, М. Б. Торчинському, почт скр. № 25. Р. 10—1422—9

2 р. ЖОВИЖА! Портрет

з кольорним ефектом! Побільше вий з фотографічної картки розмішай роботи. Тут-же і курси правки негарного писання за 5 р. і бухгалтерський курс за 10 р. Хрещатик, д. 48, к. в. д. С. Шиманський. Вийді у Кременчуці Сватиринська 7, д. Ливина. 10-1445-5

Не червохійте

через незнання чужих мов, Ви ціаком вичитесь без помічі вчителя якої заводно мови: німецької, французької, англійської або латинської. Ціна кожного самоучителя з перес. 1 р. 25 к. (можна почт. марк.). Висяло негайно без завдатка. С.-Петербург, Невський просп. 108. Т-во „Основа“. 4—1448—2

Вийшли з друку твори І. НЕЧУЯ ЛЕВЦЬКОГО Повість і оповідання, Том 1. 2-ге вид. Київ: 1910 року. Ціна 1 р. 50 к.

Біда бабі Парасці Грившці, оповідання, 1909 р. Ціна 4 к.

Біда бабі Палажці Солов'їсі, оповідання, 1909 р. Ціна 6 к.

ПРОДАЮТЬСЯ: в книгарні буаш, „Києв Стар.“, Великий № 8, в магазині: Евг. П. Череповського, Фунд. 3 і Леона Ізюковського, Хрещатик. Друкується і незабаром вийде VII том нових повістей і оповідань, ще не друкованих. 20—1404—13

ДАМАМ ГОР. КИІВА. Інститутська № 10, Май-стерня спеціально „Ідеал“ проп. велч. вибір остан. повинок і просят звертати увагу на примірне виповнення замовленія та на доброті матеріялу; просят не змішувать з паріамазерськими. Великий вибір гот. кузерів (більш 500 шт.), а також прядів і кіс. Одір. остан. журнал. Пришал. для п.ц. парімак.: фрізюр, бивли, тель, бровелін та інше. 100-1091-7

КУРСЫ ОБЩЕДОСТУП. КОММЕРЧ. ОБРАЗОВАНИА ЗАОЧНЫЕ. БУХГАЛТЕРІЯ. коммерческая арифметика, коммерческая корреспонденция, коммерческая география и торговельные. Аттестатъ бухгалтера. Отказы изъясні. спеціал. Россіи. Льготныя условия. о Просьбѣ требуйте бесплатно. Адресовать: Курсы Комерчи. Самообразования, СЛБ, Жевскій 92—78

Магазин ОБУТТЯ і дорожн. речей Р. КЛЕЙБЕРА. Великий вибір муж. дамськ. і дитячого обуття. Прийм. всілякі замовл., також полагодження. —1446—1

Саме цінне для всіх-то є здоровля!

Відомий по всьому світі Гардкєй Чай (чорний). (Harzer Gebirgstee) ГІРСЬКІ ТРАВИ. випробуваній рекомендованій усіми видатнішими лікарями, дозволеній до вживання Медичним Департаментом, що при Міністерстві Внутрішніх справ у Петербурзі. Чай з гір Гарця є єдиний і необхідний засіб для кожного, хто хоче бути здоровим. Чай з гір Гарця є єдиний і необхідний засіб для кожного, хто хоче бути здоровим. Чай з гір Гарця є єдиний і необхідний засіб для кожного, хто хоче бути здоровим.

Advertisement for 'Чай Царская Роза' tea. Includes an illustration of a woman and text describing the benefits of the tea. Title: ЧАЙ ЦАРСКАЯ РОЗА НЕНЧАО. Price: 1 box 1 rub. 1/2 box 50 kopecks.

Advertisement for 'Бр. РОЗЕНТАЛЬ' clothing store. Title: Торговий Дім Бр. РОЗЕНТАЛЬ. Думська площа, поруч Ермольєва. Do весняного і літнього сезону придбано величезний вибір шерст., шовк. і сука. матерія по нижчепозаному цінікові: жіночий відділ, мужський відділ.

Advertisement for 'Музичне видавництво „КОВЗА“'. Title: Приймається передплата Музичне видавництво „КОВЗА“. Includes a list of musical publications and their prices.